СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 180. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 3 серпня, 1934. VOL. XLII. No. 180. Jersey City, N. J., Friday, August 3, 1934. THREE CENTS.

ЮНІЇ ОСТЕРІГАЮТЬ КРАЙ

ПРОМИСЛИ МУСЯТЬ ЗНАЙТИ РОБОТУ, АБО ПІДДАТИСЯ ПІД УРЯДОВУ КОНТРОЛЮ.

ВАШИНҐТОН. — Американська Федерація Праці видала американському бизнесови осторогу, що промисли мусять знайти працю для безробітних, бо в противнім разі уряд з конечности мусітиме почати кермувати бизнесом.

Згідно з обрахунками робітничих юній, ще й нині 10 мілїонів 300 тисяч робітників не мають праці. Допомога з уряду не може йти безконечно, але мусить колись урватися. Як до того часу бизнес власною силою не пошириться настільки, щоби безробітні дістали роботу, то край просто заставить уряд вести промисли.

ЗАХОДИ ПОЛАГОДИТИ РІЗНИЦЬКИЙ СТРАЙК УСЕ ЩЕ НЕ ВЕДУТЬСЯ.

ШІКАҐО. — Нові заходи довести до згоди між власниками Юніон Стак Ярдс та страйкуючими робітниками, котрі обходять худобу в різницях, скінчилися невдачею.

Заходи ці робили комісові торговці мясом. Вони все ще не покидають надії й будуть робити ще одні заходи, а декотрі з них навіть радять, щоби різниці вже почали наново приймати ладунки худоби.

ПОШЕСТЬ ІДЕ СЛІДОМ ЗАВОРУШЕНЬ.

МИНЕАПОЛИС. — Ґовернор розпустив усе військо, задержуючи тільки 500 вояків. В місті всетаки спокою ще не було. Страйкарі побили кількох страйколомів та поломили кілька троків.

Комендант війська Волш приказав арештувати всіх провідників страйкарів і закрити всі юнійні льокалі.

У місті викрито багато випадків дифтерії. Знайдено багато хорих і ранених у юнійних льокалях. Їх відставлено до шпиталів, а льокалі замкнено.

ЗАХОДИ КОЛО ПОЛАГОДЖЕННЯ АЛАБАМСЬКОГО СТРАЙКУ.

БЕРМИНҐЕМ. — Хтось стрілив до дому одного робітника, що працював за скеба (страйколома, хруня) в ткацькій фабриці в Бриджпорті. Стріл ранив дитину робітника.

Стейтова ткацька рада довела вже до конференції між представниками страйкуючих робітників і власників ткацьких фабрик. Кажуть, що їм удасться скоро полагодити страйк, котрий треває вже три тижні та обняв 12,000 робітників.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ КРУГИ ПРОТИ ОБКРОЄННЯ МОРСЬКИХ ЗБРОЄНЬ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар фльоти Свонсон противиться японській пропозиції, щоби знижити на 20 процентів морські зброєння всіх держав, які підписали угоду про величину фльот. За японською пропозицією, взаїмне відношення сили фльот Америки, Анґлії і Японії мало би остатися те саме.

СКОРИЙ ПОСТУП ЛЕТНИЦТВА.

БРИДЖПОРТ (Конетикот). — Всі дотеперішні осяги летництва побив тут великий морський літак, збудований інжиніром Сікорським.

Цей літак летів з повним ладунком з пересічною скорістю 157 і пів милі на годину на просторі 1,242 миль.

У середу отворено безпосереднє повітряне получення між побережем Атлянтійського й Тихого океану. Підприємство „Трансконтинентел енд Вестерн Ер Лайн" буде випускати літаки з летничого поля в Нюарку вечером, а ці будуть прилітати до Лос Анджелес на слідуючий ранок.

СТЕЙТИ ОБМЕЖУЮТЬ СВОБІДНИЙ РУХ РОБІТНИКІВ.

ФРІҐОЛД (Ню Джерзі). — Три департаменти стейтового уряду зєднали свої сили, щоби здержати наплив Муринів-робітників з полудневих стейтів на фарми в центральній частині стейту.

Уряд стоїть на становищі, що по скінченню сезонових пільних робіт Мурини лишаться далі в стейті та станують публичним тягаром. Для здержання їх напливу покищо уряд послугується своєю контролею над омнібусами.

ЕКСТРАКТ ТЕЛЯЧОГО МОЗКУ ВАЖНИЙ ДЛЯ ЖИТТЯ.

ВУДС ГОЛ (Месечусетс). — Л. Ґ. Барт, професор Колюмбійського університету, виголосив тут відчит про свої досліди над впливом екстракту (витягу) телячого мозку на життя салямандри. Ці розсліди показали, що екстракт, звісний під імям кефаліни, має силу „орґанізувати", себто починати життя ріжних орґанів у живому тілі.

ЖІНКА КАНДИДАТКОЮ НА ҐОВЕРНОРА.

БИСМАРК (Норт Дакота). — Републиканська партія іменувала паню Ленґер кандидаткою партії на уряд ґовернора цього стейту.

Партія поставила її на те, щоби дати сатисфакцію її мужеви.

МАЮТЬ ДЕПОРТУВАТИ НЕБАЖАНИХ РОСІЯН.

Департамент стейту почав розмови з російським представником про депортацію до Росії небажаних російських горожан. Мають депортувати божевільних, злочинців та аґітаторів. Одначе люди, котрі противляться большевицькому режімови, мають далі мати право азилю в Америці. Уряд має вже тепер 88 політичних аґітаторів, котрих він хотів би зараз вислати. На випадок заключення угоди про депортацію уряд сподівається виловити таких аґітаторів багато більше.

ВІДГУКИ ТРАҐЕДІЇ НА ДНІСТРІ.

Селянина К. Флору большевики „розкулачили" й заслали на два роки на північ. Звідти він утік, вернувся до свого села Глинна, недалеко від Дністра, і рішив з жінкою та чотирма дітьми втекти до Бесарабії. На Дністрі побачили їх радянські вартові й почали на них стріляти. Перелякані втікачі почали бігти, хто куди втрапить. Дністер перейшов лише сам Е. Флора, Що сталося з цілою його родиною, він не знає. Напевно большевики їх повбивали. Е. Флора став на роботу в селі Ниоза. Тимчасом військовий суд судив його за нелеґальний перехід кордону й заочно засудив на 6 місяців увязнення та заплату кари 500 леїв. Довідавшися про таке рішення суду, Флора просив, щоби його справу переглянули наново. Прохання втікача принято і суд, принявши під увагу ті нещастя, які він переніс, звільнив його від кари.

НАПАД НА ФІЛЬВАРОК.

В Ловцях коло Радимна, ярославського повіту, напали в ночі на фільварок два бандити. Обезвладнивши нічного сторожа, якого звязали шнурами, вибили вікно і дісталися до спальні власниці фільварку, Францішки Шікової. Нападена ставила опір, причому помагала їй домова служба, одначе бандити побили їх до крови і зрабували 700 зл. готівкою та біжутерію. Підчас грабунку бандити кричали до себе „Бик" і „Мачуґа", щоби викликати більшу паніку, хоча на основі опису очевидців вони не були подібні до голосних бандитів зпід Ряшева.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ НА БУКОВИНІ.

Наслідком довготревалих дощів виступили з берегів на Буковині Серет і Черемош та залляли кілька надбережних сіл, і всі нижче положені поля. Чотири села, Панца, Ядова, Люкавац і Берґомет, залляла зовсім вода Серету. Вода, що виступила з Черемоша, залляла знову зовсім, села: Іпса, Басот і Барбесті.

ВЕЛИКА ВІЙНА ВСЕ ЩЕ МСТИТЬСЯ.

Недалеко села Ляндварова, на Виленщині 70-літній В. Добровольський зачіпив плугом у ґранату, що залишилася в землі ще з часів світової війни. Наслідки експльозії були жахливі. Добровольського і оба коні розірвали відламки на шматки, а 15-літнього хлопця, що поганяв коні, відламки ґранати поранили так сильно, що його в безнадійному стані відвезли до лічниці.

НАПАД У ВАРШАВІ НА АМЕРИКАНСЬКИЙ СПОСІБ.

До мешкання Венямина Шуха, фабриканта шоколяди при вул. Дзельній у Варшаві, прийшли два мужчини і заявили, що мають направити електричну інсталяцію. Коли їм сказано, що ніхто робітників не кликав, добули револьвери і зажадали грошей. На крик доньки господаря дому один із них стрілив до Шуха, а другий вдарив її револьвером. Сполошені криком бандити втекли і впали до авта, що стояло оподалік. За ними пустилися поліцаї в погоню. Бандити острілювалися з таксівки, але, бачучи, що погоня дужчає, вискочили з авта і впали до мешкання Мошка Вайнберга при вул. Огородовій, віддаленій 3 км. від вул. Дзельної, де забарикадувались і почали стріляти. На місце наспіла поліційна влада, яка вжила спізних ґранат. Одначе бандити перейшли до інших убікацій і забарикадувалися в кухні. Тоді поліцаї в охоронних щитах почали ломити двері і стріляти до мешкання. Врешті поліція добулася до нутра і застала бандитів неживих. Знайдено при них три револьвери та муніцію. Арештовано теж шофера самоходу, що чекав на бандитів перед домом при вул. Дзельній. Стверджено, що вбиті бандити називалися Маріян Новацький із Жирардова і Максиміліян Зелінський. Шофером є Ян Тщінський. Поліція глядає за дальшими спільниками.

ВИАРЕШТУВАНО МЕКСИКАНСЬКИХ ЖЕБРАКІВ.

Поліція арештувала 1,842 жебраків у Мексику. Вже попередно видане було розпорядження, яким заборонялося жебрання на вулицях. Арештовано тільки тих жебраків, що не покорилися забороні жебрати на вулиці, щоб у цей спосіб повчити жебраків розуму.

ВБИВ ЖІНКУ З ЗАЗДРОСТИ.

В гущавині коло Яблінки Нижної біля Турки знайшли тіло молодої жінки, що почало вже розкладатися. Судово-лікарська комісія ствердила, що її приголомшено твердим предметом, опісля удушено. Вбитою була 30-літня Марія Гатко, жінка старшого від себе на 22 роки господаря з Яблінки. Дальше доходження ствердило, що Михайло Гатко оженився тому десять років з бідною дівчиною, яку переслідував своєю заздрістю, підозріваючи її, що його зраджує. З того приводу приходило між ними до частих сварів. Недавно посварилися обоє в стодолі і тоді Михайло вбив свою жінку та затягнув до яру. Душогуба, який признався до вини, арештовано.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАМИКАЮТЬ ЦЕРКВИ.

Як повідомляють з Москви, в Совітах замкнено в останніх часах багато церков. На самій Україні і західних сторонах Совітів 46 церков перемінено на робітничі клюби і т. п.

ДИВНИЙ ҐРІМ.

Як повідомляють з Кошиць, в селі Григові підчас бурі ударив ґрім у робітницю Тіму, що несла на руках 2-місячну дитину. Мама згинула на місці, а дитина залишилася здоровісінька.

НІМЕЧЧИНА ДУМАЄ, ЩО АНҐЛІЯ ПРОТИ НЕЇ.

Остання промова Болдвіна про кордони Анґлії над Рейном, а також поведення анґлійського уряду в часі австрійської кризи, приводять німецьких політиків до переконання, що Анґлія остаточно стала в ряди ворогів Німеччини. Більше того: тепер уже певні, що Анґлія й Франція мають секретний военний договір, направлений проти Німеччини.

ҐОРКИЙ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

В совітській пресі появилася сензаційна стаття Максима Ґоркого, що виступив гостро проти совітських письменників. Він закинув їм деморалізацію, алькоголізм, нездорову товариську атмосферу, сплетні та інтриґи, меґальоманію, творення товариств взаїмної адорації, дальше надмірний індивідуалізм та хоробливу амбіцію, що все відбивається на якости літературної праці. Вкінці Ґоркий закидує їм хуліґанство, зазначуючи, що від хуліґанерії до фашизму тільки один крок. Предметом атак Ґоркого сталася спеціяльно гурт письменників та багато молодих поетів комсомольців. Дальше читаємо між іншим: „Голосно балакаючи про всесвітнє значіння геройської праці робітника й колективіста і радо записуючи цю працю на свій рахунок, дуже багато письменників стаються поволі подібними до славної мухи, яка, сидячи на розі вола, хвалиться: „ми орали". При кінці Ґоркий робить таку замітку: „Витворилась атмосфера нездорова й ганебна, щодо якої висловиться незабаром авторитетна робітнича опінія". Стаття Ґоркого свідчить про великий фермент серед совітських письменників і заповідає нову хвилю репресій.

СВИНІ В СКАРБОВІМ УРЯДІ.

До місточка Вжесні в Познанщині приїхав самохід, завантажений свиньми й телятами, призначеними на продаж. Нараз за міською рогачкою вискочили на дорогу два податкові секвестратори, задержали самохід і опечатали „товар", який тимсамим самоходом повезли до скарбового уряду. Того самого дня відбулася ліцитаційна продаж свиней і телят за безцін.

УБИВ „ХЛОПСЬКОЮ ЗБРОЄЮ".

Перед львівським судом присяжних відбулася розправа проти 41-літнього Івана Мандяка зі Смолина, пов. Рава Руська, за те, що вбив пасербa Кирила Березовського. Вбив його сокирою, яку назвав у суді „хлопською зброєю". Мандяка засуджено на 4 роки вязниці.

БРИТАНСЬКА ПОЧТА МАЄ 60 МІЛЮНІВ ДОЛЯРІВ НАДВИШКИ.

Почта Великої Британії цього року має 60 міліонів надвишки. Минулого року було понад шість міліонів долярів менше надвишки. До почтового департаменту Великої Британії належить також телефонічна система, і власне було найбільше надвишки через поширення вживання телефону. Зате зменшилися приходи з телеграм.

ПРЕЗИДЕНТ ГІНДЕНБУРҐ ПОМЕР

ҐІТЛЄР ПРОГОЛОСИВ СЕБЕ ПРЕЗИДЕНТОМ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН (Німеччина).—На 86 році свого життя помер президент, фельдмаршал Гінденбурґ. Смерть його припала саме на день двацятьліття, коли російські війська перейшли кордони Німеччини, розпочинаючи тим світову війну, в якій Гінденбурґови довелося відограти велику ролю. Хоч уся Німеччина вже чекала з години на годину смерти свого героя й великого державного мужа, всеж населення дуже болючо відчуло страту, того що був великим вояком і великим державним мужем, який через багато бур і тяжких днів вів умілою рукою корабель німецької держави.

Неґайно по смерти президента Гінденбурґа міністер пропаґанди, Ґебельс, оголосив, що канцлєр Ґітлєр приняв на себе обовязки президента.

Відповідно до конституції, виконувати обовязки президента до вибору нового мав би голова верховного суду, Бумке. Тоді йому підлягалаб реґулярна армія, яка стоїть поза партійною боротьбою. Та для Ґітлєра це не вигідно й тому він постарається захопити владу в свої руки. Сподіваються, що в армії буде опозиція проти цього, бо армія вважає потрібним і далі стояти поза партійною боротьбою в Німеччині. Крім того багато елєментів незадоволених з політики Ґітлєра, трималися спокійно, корючись авторитетови старого Гінденбурґа, який дав канцлєрство Ґітлєрови. Після смерти Гінденбурґа може розпочатися їх активна боротьба з Ґітлєром.

Взагалі Німеччині не пророчать спокійної будучини, а скорше передбачають можливість горожанської війни й хаосу.

АВСТРІЙСЬКІ ПОДІЇ ЗАРЯДЖЕНО З НІМЕЧЧИНИ.

ВІДЕНЬ (Австрія).—Зі слідства в справі останнього повстання австрійських наців та вбивства канцлєра Дольфуса виявилося, що це повстання було організоване з Німеччини. Про це є перехоплені листи й документи, а також свідчить бувши посол в Італії, Рінтелін, якого наці намічали на становище канцлєра Австрії.

В Інсбруку повішено одного націста за те, що він підчас бунту вбив начальника поліції. Думають, що інших арештованих у звязку з повстанням засудять на каторжні праці. Уряд Шушніґа рішив звернутися до австрійських соціялістів за підтримкою в боротьбі проти наців. Уряд обіцює звільнити за це з концентраційних таборів усіх лідерів соціялістів.

БОЛЬШЕВИКИ ОБДУРИЛИ СВОГО ПРИЯТЕЛЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Бувший премієр Еріо, який старався про визнання Францією большевиків і про навязання дипльоматичних та торговельних зносин з Росією, тепер дуже оґірчений на большевиків. Річ у тому, що французькі большевики склали умову про спільний соціялістичний фронт з лівими французькими соціялістами, які колись кооперували з партією Еріота, соціял-радикальною.

Така кооперація большевиків з лівими соціялістами на недалеких виборах до парляменту може привести до програння партією Еріота більшости своїх посольських мандатів.

КАТ УКРАЇНИ СТАВ МІНІСТРОМ.

МОСКВА (СССР). — У звязку з перетворенням Державного Політичного Управління (бувш. Чека) на Україні в народній комісаріят внутрішніх справ призначено на становище комісара Ф. Балицького. Ф. Балицький старий, заслужений перед Москвою діяч Чека, який був головою Чека на Україні, а потім переформованого в ГПУ, тепер лишається знову на чолі того самого Чека, але вже буде називатися комісарем внутрішніх справ України.

МАНЧУКО НЕ ХОЧЕ ГОВОРИТИ З МОСКВОЮ.

ТОКІО (Японія). — Міністер справ закордонних Манчука заявив, що уряд Манчука не буде переговорювати безпосередньо з Москвою в справі Східньо-Китайської залізниці. Коли Москва хоче цю справу полагодити, то мусить просити японського міністра справ закордонних про посередництво.

Як відомо, Москва не приняла ультимативної пропозиції японського міністра Гіроти на продаж своєї Східньо-Китайської залізниці урядови Манчука, бо не згодилася на низьку ціну. Тоді Гірота заявив, що він умиває руки й не хоче більше посередничити.

У ПОЛЬЩІ ЗБІЛЬШАТЬ КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ.

ВАРШАВА (Польща). — Премієр-міністер Козловський заявив на засіданню уряду, що до концентраційних таборів будуть вислані всі ті, котрі загрожують спокоєви й порядкови в державі, або підривають у населення довіря до уряду. Треба сподіватися, що концентраційні табори тепер значно збільшаться.

Населення районів, які були залиті повінню ще не має зорґанізованої допомоги, а тому терпить велику нужду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з анґлійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Тел. „Свободи" Bergen 4-[illegible] [illegible] Bergen 4-1016
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ҐАЗЕТНІ СТРАЙКОЛОМИ

По зломанню страйку корабельних вантажників на побережу Тихого океану громадянські дослідники починають розглядати причини його упадку. І зовсім слушно. Бо страйк це не елементарне нещастя в роді хмаролому, гураґану або землетрусу, котрого причини можуть бути відомі, але на котрі нічого не можна порадити. Це суспільне явище, це робота живих людей, яка має не тільки свої мотиви, але й цілі, яка при належитім зрозумінню може бути розумово кермована.

Розслідживаючи цей страйк, робітничі орґанізації стоять під враженням, що до зломання страйку причинилися в першу чергу підприємці, в другу уряд, а в третю, і то хто знає, чи не найбільшу, часописи.

Преса з малими винятками станула проти страйку вантажників та проти ґенерального страйку. Правда, вона не заявилася виразно проти. Багато ґазет навіть хвалилися симпатіями до страйку. Та заяви симпатії для робітників, висказувані в передовицях, не перешкаджали цим ґазетам виступати проти рабітників і проти страйку в новинках.

Ворожнеча преси до робітників проявлялася передовсім у тому, що новинки зі страйку були неповні. Ґазети не подавали виразно, чого хочуть робітники та чому вони виходять на страйк. Ґазети мали у страйковім районі велике число репортерів, а проте ці репортери немовби не могли довідатися річей, які не то кождий юнійний урядовець, але й кождий страйкар був тільки радий подати.

Коли новинки появлялися, вони появлялися з усякими перекрученнями, неточностями та з блудними заголовками. Декотрі ґазети рівнобіжно з новинками вели кампанії, які, хоч виразно не мали звязку зі страйковими новинками, то всеж викликали в читачах хуліґанські забаганки. Наприклад ґазети одного великого ґазетного власника почали кампанію проти комуністичної небезпеки. Це викликало враження, що ґенеральний страйк це робота комуністів. Коли на цю злочинну вудку комуністи дали зловитися та почали й собі так перехвалюватися, — зі звичайного большевицького бажання бути жертвенним козлом, — то маємо вже готову основу для хуліґанських виступів проти радикальних орґанізацій. У цей спосіб преса відвернула увагу публики й робітників від справжнього спірного питання страйку та звернула увагу на припадкову й навіть не другорядну справу.

Серед гущі таких непорозумінь страйк заснітився. Упадок цього страйку через це поведення преси показує робітництву на вагу цього чинника в боротьбі робітництва за кращу долю. Поки робітники на це щось не зарадять, ворожі їм ґазети все будуть різати їм горло.

ХТО БУВ ВИНОВНИКОМ ПОДІЙ НА СОКІЛЬСЬКІМ ЗДВИЗІ У ЛЬВОВІ

(Оригінальний допис з краю).

Рідко коли трапляються в Галичині події, котрі кидалиб таке ясне світло на ситуацію в нашім краю, як ось події, що трапилися з нагоди ювилейного здвигу в 40-ліття оснування українських „Соколів" у Львові.

Возьмім найперше під увагу зверхні обставини цього національного свята.

Залізнича польська влада не хотіла членам сокільських товариств у краю уділити знижок для їзди залізницею. Це й не першина, наскільки йде про українські імпрези. Таке зроблено і з учасницями недавно передтим відбутого жіночого конґресу в Станиславові. Залізнича дирекція обіцяла дати навіть осібний потяг зі Львова до Станиславова і то по значно знижених цінах їзди для кождої учасниці, але в останній хвилі відмовила одного й другого і біля 400 охочих, з котрих декотрі прийшли і по кількадесять кільометрів пішки до Львова, мусіли вернутися з плачем домів. А треба завважити, що значні знижки дістають усі польські прогульки, та що недавно кацапи на свій „талєрґофський" зїзд у Львові дістали аж 70% знижки.

Друга інтересна постанова уряду: він не дозволив на похід „Соколів" вулицями Львова. Знаємо, які труднощі робив він перед роком клерикальному зїздови. По великих переговорах згодився нарешті пустити похід бічними вулицями. Але й цього потім жалувала польська преса, бо й сама мусіла ствердити, що в поході взяли участь найменше **50** тисяч учасників і що найменше було ще яких **30** тисяч „бокомходів". Прилюдне демонстрування такої сили дуже тій пресі до смаку не припало.

Нарешті третя інтересна постанова: заказ уживання сокільських одностроїв (мундурів). „Руські кабан" не сміє мати нічого такого, що йому нагадувалоб власне військо!

І ось у рамах таких заказів мусіло відбутись те українське сокільське свято. Однакож і підчас самого свята та трапилася подія, що вже не залежала від чужих, але від своїх.

Коли вже кількасот Соколів вмаширували на майдан, розскочились і музика зачала грати мельодію, в такт котрої руховики мали виконувати програмово усталені вправи, один відділ Соколів стояв непорушно і вправ не виконував. Настала загальна констернація, а на запит сокільської старшини відповіли збунтовані Соколи, що вправляти під звук гри польської капелі трамваїв не будуть. Колиж старшина свого розпорядку не змінила, то збунтовані Соколи — одні зорґанізовано цілим відділом відмаширували з майдану, а другі таки так бігали, куди попало.

Публика була здезорієнтована. Найбільша її частина не знала, про що йде. Одні з присутніх кричали „славно!" а другі „ганьба!"

Одним словом, вийшов скандал і перед своїми і перед чужими.

Чия тут вина? Чи збунтованих Соколів, чи старшини, котра наймила до гри при вправах польську капелю трамваярів, хоч у Львові є кілька українських капель? Про це думки теж поділені. Грали на майдані також декотрі українські капелі, але сокільська старшина оправдується тим, що до масових вправ кожда з них була заслаба, затиха. Цей заміт, на мою думку, вдержатись не може, бо можна було кілька капель легко получити в одну, а вже одна-дві, спільно виконані проби, були би вистарчили. Однак інші кажуть, що сам уже факт нездисциплінованости й некарности Соколів, „переговорів" зі старшиною на місці, непослух та вкінці відхід чи втеча з майдану — мусять бути строго осуджені. У хвилині, коли Соколи ввійшли на майдан, мали вони обовязок таки вправляти і більш нічого. Непорозуміння зі старшиною треба було полагодити ще перед початком свята, або по нім.

Та в цьому власне й ціла заковика: старшина ще рано знала про настрої між сокільством, а делеґації переговорювали з нею ще завчасу в справі української музики. **„Наш Прапор"** пише: „Требаж розуміти душевні почування молоді в теперішній складній нашій політичній дійсности. Не можна помітувати думкою загалу, або хочби і поважної частини загалу! Навіть в армії ґенерали беруть завсіди під увагу душевні настрої війська!"

Декотрі часописи беруть старшину в оборону і кажуть, що на 40 трамваєвих музикантів було там чейже 10 Українців. Є це дуже слабий викрут, бо знаємо, що до служби при львівськім трамваю приймають взагалі лише таких, що перейшли на латинський обряд, отже й діти в польськім дусі виховують.

Остаточною і безпосередньою причиною сокільського „бунту" було ось що: Сокільське свято розпочато відограннням українськими капелями звісної патріотичної молитви „Боже великий, единий". Підчас цього всі Соколи й Сокілки станули на позір, а і вся публика встанула зі своїх місць та відкрила голови. **Сиділи лише демонстративно і в шапках на голові трамваєві музиканти!** Чиж могли за кілька хвиль пізніше робити під їх гру вправи українські патріоти?! Дивним і сумним є хіба лише те, що **всі** Соколи не відповіли потім пасивною резистенцією на таку провокацію. По здвизі сокільська старшина звалює всю всю вину на ту ґрупу протестантів та грозить „усуненням з рядів українського Сокільства тих одиниць, які попали туди тільки через непорозуміння". Але для безстороннього глядача справа тут ясна: в декотрих кругах галицько-української інтеліґенції поступило угодовство, а почасти і лизунство, вже так далеко, що навіть звичайні вимоги почуття народнього достоїнства кидається на бік, легковажиться.

Ще так недавно проповідував звісний — тепер уже покійний патріот, голова „Просвіти" М. Галущинський — про потребу почуття народнього достоїнства. Але як же забувають у нас, на жаль, щораз ширші круги, — зокрема зі спортової бранжі, на ті вимоги! Як далеко поступає, і то, на жаль, між інтеліґенцією національне упідлення, те нещасне **„мімікрі"**, плянове ховання національних відрубностей так, щоб нас ніхто не бачив, не відріжняв!

Про це треба би ще окремо написати, а покищо досить і тої, хоч і болючої лекції. Може відтепер і галицькі так звані „маститі патріоти", котрі хотілиб грати ролю менторів для цілого українського світа, будуть і самі більше зважати на це, що годиться з українським національним достоїнством, а що суперечить йому.

Ю. Горовенко.

Стефанія Нагірна.

ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ НА ЕМІҐРАЦІЇ

(Реферат, читаний на І. Українськім Жіночім Конґресі).

(3)

Дуже великою кольонією були колись Подєбради, де міститься (також в ліквідації) Українська Господарська Академія. Правда, праця не вгаває, доказом чого є заснування при Українській Господарській Академії Українського Технічного Господарського Інституту, що з успіхом веде курси позаочного навчання. В Подєбрадах міститься також Український Дитячий Захист, про який докладно згадаємо далі.

Загально з 9,000 української еміґрації в Чехії залишилося під пору всього зорґанізованих у громадах 3,200, а з цього 600 дітей: дошкільного віку біля 350, від 6—11 біля 250. Однак це число дітей далеко неточне, бо є ще по ріжних місцевостях поодинокі родини, які ніде не є зареєстровані. Таких дітей нараховують ще біля 300. Загально в Чехії є біля 900 дітей української еміґрації; більшість — це діти робітників, бувших стрільців Української Галицької Армії та діти втікачів з Галичини ще зі світової війни, еміґрованих насильно австрійською владою.

Можна сміло сказати, що дві третини цих дітей говорить по чеськи, німецьки та словацьки, значить, мовою матери. Майже всі ці діти ходять до чеських, німецьких та словацьких шкіл. Свідоме національне виховання одержують діти в Українській Реальній Ґімназії в Ржевніцах біля Праги, де перебувають від 1923 р. понад 100 дітей, та в Українськім Дитячім Захисті в Подєбрадах.

Другий лист з Франції малограмотного робітника, що має двоє дітей і жінку Польку. В листі дякує пластункам за українські книжки і своє захоплення їх працею висловляє словами Шевченка: „Ось де, люди, наша слава, слава України". Щасти вам, Боже, у вашій святій, великій праці. Яку радість, яке щастя ви мені зробили. Дякую вам за те, що ви турбуєтеся українськими діточками разом із тим і моїми. Ми маємо двоє діточок. Старший син ходить до французької школи, бо тут української нема. Але він говорить і читає по українськи. Так і мусить бути, бо колиб він не говорив і не читав по українськи, то я, батько його, не достойний був би називатися Українцем".

Хоч ледви вміє писати цей робітник, проте просить прислати історію України і всесвітню історію, буквар, Кобзар, твори Франка й інших.

Велику ролю в національному вихованні й освідомленні наших дітей на еміґрації відіграв Український Дитячий Притулок, заснований в 1925 р. в Подєбрадах. Притулок одержує на свої потреби субсидію від чеського уряду, але в звязку з економічною кризою ця субсидія була скорочена до мінімума й управа притулку мусить добре калькулювати, щоби звести кінці з кінцями, не зменшуючи скількости дітей (20), якими опікується.

Притулок у першу чергу приймає дітей-сиріт, далі напів сиріт, також дітей дуже бідних родичів та дітей з подружа мішаної національности, яких батьки бажають виховати дітей в національному дусі. Слід завважити, що в останнім часі, коли загроза денаціоналізації стає занадто великою, таких випадків є щораз більше.

На основі власних спостережень можу зазначити, що майже всі діти приходять до українського притулку зчехізовані, не знають рідної мови та не мають поняття про Україну. Правда, вони скоро привикають до нових обставин й опановують мову, але психольоґією зовсім ріжняться від дітей, які вже довший час перебувають у притулку. Зпочатку вони зовсім байдуже відносяться до наших справ, не приймають ніякої участи в розмовах, не цікавляться оповіданнями, лекціями. І коли зчасом така дитина зі свого куточка, де вона сиділа й ніби нічого не чула, наближається потрохи до гурту дітей, що слухають оповідання вчительки, то можна з певністю сказати, що вона вже не пропала для української нації.

Діти в Притулку, хоч ніколи не бачили рідного краю, дуже живо цікавляться всім тим, що торкається їх батьківщини.

До Притулку вступають діти від 3 до 10 років. Там мають помешкання, харч, дуже старанний догляд і школу, де проходять програму чотироклясової народньої школи. Після цього, як було вже вище згадано, вступають до Української Ґімназії в Ржевницях.

Під кермуванням і редакцією учительки притулку вийшли два числа дитячої ґазетки „Наша Україна", де були поміщені виключно власні твори дітей Притулку, промережані глибокою любовю до батьківщини, куди вони рвуться цілою душею.

Ці діти мають дуже трівку підвалину національної свідомости й коли дальше будуть виховуватися в такому дусі, ніколи не пропадуть для української нації.

На жаль, Комітет Українського Дитячого Захисту внаслідок тяжких матеріяльних умов, не може задоволити всіх прохань батьків, що бажають примістити там своїх дітей, чим позбавляє свідомих батьків можливости виховати своє покоління в національному дусі.

(Кінець буде).

СУЧАСНЕ МІЖНАРОДНЄ ПОЛОЖЕННЯ І ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

(Промова голови Союза Укранок, посолки Мілени Рудницької, при відкриттю Українського Жіночого Конґресу в Станиславові дня 23. червня 1934 року).

(3)

Коли поглянемо довкола себе — бачимо сотні непорозумінь, сварок, конфліктів — як у справах дрібних, так і в найважніших питаннях нашого національного життя. Жахом наповнює нас факт, що навіть до найважливіших питань національного життя поодинокі ґрупи підходять під кутом власного престіжу й інтересу. Коли приглянемося методам політичної бротьби, стверджуємо повне заломання моралі у внутрішніх громадських відносинах. Принялася в нас думка, що принципи прилюдної грмадської моралі цілковито ріжняться від приватної неособистої моралі. Найбільше неетичні вчинки, яких ніколи не зробила би чесна одиниця в приватнім житті, стали допускальні, добули собі право горожанства в житті громадськім. А в слід за тим іде безупинне недовіря одних до других, бажання перехитрити політичного противника, нетерпимість і злоба, брак взаїмного зрозуміння і вирозуміння. Каїнова ненависть синів одної матері, ненависть, яка обезсилює, паралїжує їхні сили, не дозволяє звернути їх назовні.

Такі невідрадні відносини панують серед громадянства всіх західніх Ураїнських Земель та на політичній і заморській еміґрації.

Одначе змальована нами картина української дійсности не була би вірна, колиб ми бачили в ній тільки темні краски і тіни, а не бачили світла і барв.

До тих відрадних явищ у нашому житті за останні роки належить передовсім майже повна ліквідація радянофільства, яке довгий час мов ґанґрена розкладало орґанізм західньо-українського громадянства. Події, які зайшли на радянській Україні в останньому році, безоглядне нищення червоним царатом усіх проявів українства, а передовсім голод — відкрили очі навіть найбільш незрячим і наївним, а рівночасно підірвали ґрунт большевицьким аґентурам.

Друге незвичайно позитивне явище серед темряви нашого життя — це факт, що щезли територіяльно партикулярні розбіжности і конфлікти між наддніпрянською і наддніпрянською віткою українського народу. Вирівнялося і затерлося глибоке провалля, яке викопали були між Галичиною і Великою Україною події і промахи 1919 і 1920 року. Загоїлися рани, пішли в забуття взаїмні кривди, жалі і претенсії, а до голосу прийшло те, що найсильніше, це, що зеднує: звязок крови, свідомість спільноти, почуття нерозривности в добрій і злій долі.

Не від речі буде пригадати, що в часах страшної ворожнечі між двома вітками народу, українське зорґанізоване жіноцтво перше дало почин до моральної демобілізації розсвареного громадянства. В поодиноких европейських осередках нашої політичної еміґрації, наприклад у Відні в 1920 і 1921 році, отже в часах найбільше драматичного загострення вудносин між розєднаними частинами Нації — українські жіночі товариства були одиноким тереном, де сходилися і спільно зі собою працювали уроженці Галичини і Великої України, Галичанки і Наддніпрянки. Український Жіночий Зїзд, який відбувся у грудні 1921 р. у Львові, перший кинув гасло заміrення розєднаних частин народу та національної єдности і консолідації і це гасло українське зорґанізоване жіноцтво послідовно переводило в життя на протязі минулих 13 літ. Не від речі також буде пригадати, що в часах, коли дурійка радянофільства охопила була галицьке громадянство, українське жіноцтво, зорґанізоване в Союзі Українок, перше цій отруї рішучо протиставилося, проголосило бойкот радянофільської преси і тих діячів, які одною ногою стояли в національному, а другою в большевицькому світі.

Оба відрадні явища, про які тут була згадка, а саме те, що відпали між нами партикулярні ріжниці та що на Західніх Українських Землях зліквідовано радянофільство — вони мають одно спільне джерело: цим джерелом є величезне поглиблення національної свідомости на всіх українських землях. І це найбільше позитивний, найбільше радісний факт нашого „сьогодня", факт, який дозволяє нам з вірою в майбутність перетрівати теперішнє лихоліття, та на якому ми будуємо всі сподівання на краще „завтра".

Коли порівняти сучасний стан українства зі станом перед десяти чи дванацяти літ, мусимо ствердити одно: Ми йдемо вперед, ми ростемо в силу. Це така наглядна, така безсумнівна правда, що навіть не треба її доказувати. Невмируща українська національна ідея йде вперед побідним походом на всіх українських землях. Вона відроджується після тисячлітнього сну на наших найдальших окраїнах, на Підкарпатті. Вона ломить усі непоборні здавалось би перешкоди, які поставили перед нею большевики. Вона діє стихійними силами в міліонових масах України, яка, нищена та руйнована, слізми і кровю наповнена, гоїть свої глибокі рани, відроджує свої сили та перероджується психічно серед міліонових жертв. Вона — національна ідея — доказує чудес. Нарід в орґанічній, конструктивній праці творить від основ власні життєві форми, та у важкій боротьбі за кожну пядь землі, за кожний хатній поріг, за кажну читальню і кооперативу — гартує свої сили.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ҐАЙЗЕРИ БУДУТЬ ГОНИТИ ЗАЛІЗНИЦІ.

Італійські часописи займаються сміливими плянами інжинірів. Фаховці досліджували можливість ужити сили відомих ґайзерів, які вибухнули в провінції Лярдерельо, недалеко Террацана в Вальді Чечіна.

Пляни предложили Мусолінієви, який усякими способами хоче осягнути незалежність від британського вугля. Минулого року привезли англійського вугля за 300 тисяч фунтів стерлінґів.

Новий ґайзер має температуру 190 ступнів Цельзія, а тиснення 4 атмосфер. Усі ті ґайзери разом, на основі спроб, мають дати найменше 20 тисяч кільоватів енерґії. Останньо відкритий ґайзер має таку величезну вибухову силу, що його гук можна чути на віддаль 90 км. Люди в сусідстві того ґайзера не можуть привикнути до страшного гуку, багато з них не можуть спати. Ґайзери є вульканічного походження, однак не грозять ніякою небезпекою.

Тому, що ніодин із ґайзерів не втратив досі на силі, фаховці досліджують, чи не виключене, що їх сила може нараз зменшитися. Хотілиб побудувати електрівню, яка вжиє тиснення ґайзерів для порушування електричних поїздів Фльоренція-Рим.

Розсіяний.

Директор поцілував свою жінку, а потім сказав:

— А тепер буду вам далі диктувати! (Бідняга думав, що то його тайпрайтерка).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ДЕМОКРАТІЯ, ЧИ ДИКТАТУРА?

Ернест Саймон, англійський політик, пише в „Политикел Квортерлі", що одним з найважніших питань нових часів є: Чи держави світа розвинуться в диктатури, чи в демократії? Чи звичайна людина стане пильним послушником деспота, чи свобідним, незалежним громадянином?

У Росії й Німеччині кождій людині вбивають пропаґандою сліпий, недумаючий послух. Англійцям і Американцям це може видаватися пустим ідеалом, але багатьом простим людям це дає простий ідеал обовязку й самопосвяти, на котрий вони відкликаються з запалом.

Супроти політики деспотичних держав сер Саймон підчеркує брак політичного виховання в демократіях. Як демократія має вдержатися перед натиском фашизму й комунізму, то вона мусить зясувати населенню засади демократії, як деспотизм втовкає людям основи деспотизму.

ІСТОРІЯ КЛЯСОВИХ НАСИЛЬСТВ.

Американський автор, Хорват з походження, Люіс Адаміц, написав під сензаційним заголовком „Динаміт" історію клясового насильства в Америці. Кождий читач ґазет у нинішніх часах читає про побої страйколомів, про стріляннину депутатів, про слізні бомби поліції, і знає, що книжка порушує питання на часі.

Коли часописи й провідники нарікають на насильства, то, прочитавши історію клясових насильств в Америці, вони можуть навчитися, що робітників насильних засобів навчили підприємці. Чи багато ми чули нарікань на насильства в тих часах, коли палкою бито по головах робітників? Чомуж тоді дерти на собі одіж, коли робітники схоплять деколи палку та обернуть її другим кінцем?

ПРОПАҐАНДА СЛОВОМ І ДІЛОМ.

Протести католицьких кардиналів, протестантських проповідників і жидівських рабінів проти неморальних фільм починають поволи заникати, як вода в піску. Колись вістки про кампанію можна було читати на перших сторінках ґазет. Нині ці вісти закинені десь між новинками на десятій стороні.

Зате на першій стороні великими бувами кричить вістка про розвід пані Дал, одинокої дочки президента Рузвелта. Суддя в Неваді дає їй розвід від мужа на основі цього мрачного закиду про „незгідливість вдач". І дає їй на цій основі розвід за 10 мінут.

Що супроти таких фактів поможе викидати розводи з фільм? І чи не можуть фільмові автори й директори сказати словами ґеніяльного маляря Михайла Анґела, сказаними на вістку, що папа сказав доробити особам на його образі Страшного Суду штанята для закриття наготи: „Папа хоче винищити неморальність з моїх образів? Чи не краще винищити її зі світа?"

ЗРІЛІСТЬ ДО ДЕМОКРАТІЇ НА СЛОВАХ І НА ДІЛІ.

Збирається в Манілі конституційна конвенція, на котрій багато делеґатів певно захочуть відорвати на все Филипінські острови від Америки.

Та донесення про поведення делеґатів показують, наскільки нарід цих островів дозрів до цієї незалежности, котрої він добивається.

Та з другого боку, як можна навчитися правити собою, не діставши до цього нагоди? Як можна навчитися пливати, не замочившись?

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

ЩО ПОСІЯЛИ, ТЕ Й ЖНУТЬ.

Комуністична оліґархія прийшла до влади в бувшій Росії, спираючись на найнижчих почуттях здеклясованої маси, яку провадили ріжні відпадки громадянства. Влада та прийшла з кличем: „Грабуй усе що бачиш!", та „Роби, як тобі подобається!" Ці кличі вона й тепер підтримує, якщо вони не загрожують існуванню влади. Та ось тепер самі большевицькі ґазети подають зразки комуністичного царства, про які пише московська „Правда":

> Не знаючи стриму, хуліґани бють на залізничій стації пасажирів, матіркують, вдираються до потягів, що переходять стацію, пристають до жінок і крадуть баґаж. За останніх сім місяців скоїлися сім залізничих катастроф. Можливо, що вони сталися не без участи войовничих хуліґанів зі славетних Луховиць.
>
> Яких триста стіп від стації є районна влада, виконавчий комітет, поліція і т. д. Міліція відпускає безкарно арештованих хуліґанів.

А ось друга картинка, що подає та сама „Правда":

> Злодії й жуліки (босяки), які дісталися в апарат совітської торговлі, особливо широко розвинули свою діяльність у буфетах і крамничках, де продається прохолоджуюче питво. За один місяць покарано 22 завідувачів такими крамничками, що систематично практикували недолив і збільшення цін.

Сама влада грабує до останньої нитки населення, а злодії та жуліки грабують і населення і владу. Так і хочеться згадати старе, що „На Русі жіть прівольна власті і жулікам!" Так говорили про царську Росію, так говорять самі большевики, несвідомі того, й про свою Росію.

КОМУНІСТИЧНІ БЛАХМАНИ.

Совітська влада відома зі свого хорування на пошесть ріжних ревізій, інспекцій, надінспекцій і т. п. Ось таку картину подає ґазета „За Комсомольськоє Просвєщеніє":

> Присланий вами шкільний інспектор не розбирається в елементарних питаннях шкільної роботи, не дав ніяких інструкцій, запитав про деякі старі відомости, записав їх і поїхав геть.

Зате інспектори ці пильнують чогось іншого, про що пише та сама ґазета:

> Ваш інспектор узяв 300 рублів і досі їх не звернув... Інспектор Ґутермахер ще й досі не звернув одному з завідувачів дитячим домом 300 рублів.

Комуністична хлестаковщина освітлена тою ґазетою так:

> Трапляються й такі інспектори, як Рахатулаев, що в районах видавав себе за заступника комісара народньої освіти, або такі, як Мирикелов, що, приїхавши в Бухару, самочинно заявив себе завідуючим міським відділом освіти й почав свою „діяльність".

Це тільки коротенька сторінка величезної книжки, яку можна написати про комуністичне блахманство, беручи відомости з комуністичної преси.

НАМ НЕМА ЩО ДОДАВАТИ.

Лондонська ґазета „Ді Обзервер Сондей" подає велику телеґраму з Москви від власного кореспондента. В тій телеґрамі кореспондент підтверджує всі відомости про недорід і про те, що в совітськім ханстві буде велика голодова катастрофа. Між іншим цей кореспондент пише:

> Боротьба між урядом і селянством досягла найбільше загострених форм підчас великого голоду 1932—1933 року. Відомости про цей голод совітська цензура зуміла закрити від світу. В часах, коли був найбільший голод, чужинецьких кореспондентів не пускали в голодуючі райони. Було встановлене спеціяльне правило, що чужинецький журналіст не міг виїхати поза Москву без спеціяльного дозволу совітської влади.

Кореспондент винує владу за голод у радянщині:

> Не даючи відповідної допомоги голодним і закриваючи факти голоду від світу, совітський уряд зробив себе відповідальним за ту кольосальну смертність, яка навістила села України, північного Кавказу, Туркестану та деякі райони Поволжа. Судячи за льокальними статичними відомостями, які я зміг зібрати, коли вже було дозволено поїхати в голодуючі райони, від ріжних офіційних місцевих осіб та по колективних фармах і т. п., я прийшов до висновку, що найменше 10% населення вимерло з голоду району з населенням 60,000,000 людей.

Отже цей кореспондент, як і інші, числить, що в 1932—1933 році вмерли в Совітщині, переважно на Україні, 6 міліонів людей. Большевики тепер кажуть, що голоду не було тоді й не буде, хоч кореспонденти з Москви подають, що сьогорічний урожай буде менший від урожаю 1932—1933 року. Ясно, чого треба сподіватися в зимі 1934—1935 років.

В. К.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ТРЕБА УКРАЇНСЬКОГО ФАРМЕРСЬКОГО ЗІЗДУ?

Гр. Стоколоса порушив у своїм дописі дуже важну для нас, українських фармерів, справу оснування орґанізації Союза Фармерів.

Коли взяти загальну обставини фармерування дрібного рільника в Америці, то нічим воно не ріжниться від фармерування рільника в старому краю, хотяй ми жиємо в вільній державі і до того індустріяльній, де і ринок збуту ліпший тай фармерські продукти по містах дорожчі! Але щож, як тому фармерови прийдеться купити щось для свого вжитку, чи знаряди рільничі, насіння і т. п., то мусить за це платити стільки, скільки продавець зажадає, бо ми купуємо одинцем і там, де кому до вподоби, і тому продавець з таким купцем не числиться і бере від нього стільки, скільки йому подобається. Колиб ми мали свою фармерську орґанізацію, котра закуповувала би все потрібне в більшій скількости, то тоді продавці про такого костумера дбали би та продавали би все дешевше. І в цей спосіб можна би заощадити гарний гріш та з часом мати свою орґанізацію, котра робила би навіть порплатний інтерес чи то з членами чи загально.

Щодо збуту своїх продуктів, то справа стоїть ще гірше, бо на них укладають ціну купці, а не продуценти, а ми мусимо вдовольнятися тим, що нам дадуть, хотяй часом не дістанемо стільки, що нас коштувало збирання і довіз до міста тих плодів.

Якби була своя орґанізація, то подбала би за це, щоби знайти ліпшого купця на ці продукти, бо й у тім випадку купці більше числилися би з орґанізацією ніж з одиницями. Якби така орґанізація мала серед нас загальне попертя, то при добрій і умілій господарці могла би стати сильною фінансовою інституцією, а тоді ми могли би ліпше розвиватися і матеріяльно і морально та мати навіть свій фармерський часопис, котрий подавав би всякі подробиці щодо фармерування та загальні вісти з фармерського життя.

Наших фармерів у Злучених Державах є поважне число, отже можна би з нас мати поважну і сильну орґанізацію, якби її заложено на тривких основах. Але як на початку, то в таких справах повинні висловити свою думку ті, що їх інтересує, та подати свої завваги щодо такої орґанізації, її будучого напряму, тощо. Тоді ініціятори Зізду, бачучи, що загал є одної думки з ними, не будуть зволікати зі скликанням зізду, а решту обговорили би ми на ізді. Зійдімся всі хотяйби з найдальшого закутка Америки, вискажім, що нам долягає, та порадьмося, як запобігти лиху та стати дійсно незалежними людьми! На це чейже фармер собі заслужив.

Тому заберіть слово в нашім часописі, а я думаю, що Редакція радо вам помістить, бо це в імени і для добра українського робітника-хліборoба.

Стефан Патен.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Збіка на весіллю на боеву акцію.

На весіллю гр. Матвія Стеґніцького з панною Марією Жуковською зібрано на пропозицію гр. Т. Озінчука жертву $7 на боєвий фонд. На цю ціль зложили: Т. Озінчук, М. Струсевич, і молода пара по $1; І. Гусар, Крисків і С. Першин по 50 ц. Дрібними датками $2.50. Гроші переслано через Обєднання.

ПОДЯКА.

Я, член У. Н. Союза, відділ ч. 6 в Гейстінс он Гудсос, Н. Й., отсим складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги, котра мені так придалася в часі моєї операції в шпитали. Коли я був секретарем відділу, то нераз ходив по хатах і намовляв членів вступати в члени У. Н. Союза і отсе мені добра нагорода за мою працю.

Іван Пендерецький.

Між людоїдами.

Муринятко (питається мами: — Що буде нині на вечерю?

— Шофер на дико, відповідає Муринка.

— А на закуску?

— Пневматики з бензиновим сосом.

Астрономія.

Поет стрінув знайому панночку красуню та докоряє їй:

— Слухайте, я вам дуже дивуюся. Ви такі гарні наче сонце, як можете ходити з таким поганим хлопцем?

— Не дивуйтеся, він бодай робить мені соняшні плями.

Д-р Г. Г. Скеґар, Шікаго, Ілл.

КОЛИ ПОВСТАЛО ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ

I.

Увесь науковий світ сьогодня заінтересувався питанням „Коли повтало життя на землі?" Тому, що дотепер люди вірили, що не лише саме життя, але навіть і сама земля повстала десь 7,000 літ тому, наука мусіла дати на повище питання рішаючу відповідь. При ріжних университетах по цілім світі почали вчені вести досліди в департаментах археольоґії, ґеольоґії, хемії, біольоґії та фізики і прийшли до висновку, що наша земля повстала дуже давно, а життя на ній повстало два біліони літ тому.

Цю давню дату наука доказує тим, що відкрито в сімох ріжних місцях на нашій землі субстанцію раду й інші радіоактивні елементи, а числячи скількість стяглости цих елементів, наука обчислює докладно їх вік на землі.

Щоби гафічно представити пересічному читачеви історію розвою нашої землі, найкраще уявити собі так, що читач іде простою дорогою та все робить один крок на кождих сто років. Позад його 60 кроків (себто 6,000 літ) лежить початок нашої історії в Єгипті і Вавилоні. Лише 20 кроків позад ним буде христіянська ера. Трохи менше як пять миль дороги поза ним буде початок людства. А тисячу миль за ним буде місце, де повстало перше життя на землі.

В ріжних місцях на цій дорозі історії нашої землі природа полишила радіо-активні мінерали, які є неначе накручені годинники, що мають проявляти активність міліони століть. Одно з головних завдань модерної науки є віднайти ці понакручувані годинники, порозкисифікувати їх та прослідити крок за кроком велитенську драму повстання життя. Щоправда, лише сім таких годинників знайдено дотепер, всеж таки наука має досить певних даних, щоби знайти щаблі, якими йшов розвій життя.

Історію землі можна би представити так: Припустім, що столяр і історик збудували великі сходи із двох тисяч дошок. І припустім дальше, що кождий ступінь мав на собі записки історії нашої землі за один міліон літ. А тепер уявім собі, що прийшла якась катастрофа та розбила ці великі сходи, знищуючи деякі дошки, а деякі порозкидала в повному непорядку. Дехто мовляв подумати, що ця катастрофа знищила зовсім записаний рекорд нашої землі, а тимчасом ми бачимо щось іншого: людський розум збирає ці дошки докупи, складає їх у такім самім порядку, як вони стояли первісно, та навіть доробляє відламки до зовсім нові дошки, які знищилися в катастрофі. Це є властиво те, що наука тепер робить. Ґеольоґи вже відбудували чимало правдивих частин життя нашої землі. Коли думаємо про такі сходи, то рівночасно треба розуміти, що в такий самий спосіб творилися ріжні верстви землі і каміння. Такі верстви знаходимо на дні рік, озер, або морей, які були сформовані в далекій давнині, а в цих верствах заховались аж до сьогоднішніх часів ріжні равлики, риби, кости звірів, листя і ріжні тварини, які жили в тих часах, коли формувалися ці верстви.

II.

Тепер обговоримо ділання радіоактивних мінералів. Авторитетом цієї царини є д-р Адольф Кнопф з університету Ейл. Він то й пояснює, що ці мінерали є вічно активні, в цей спосіб, що видають із себе радіоактивні атоми. Грудочка раду вічно розкладається, видаючи з себе малесенькі частини так довго, аж доки ця грудочка не щезне. Ці атоми вистрілюють з грудочки раду зі скорістю 15,000 миль на секунду. А ці атомічні частинки раду творять певні проміні, такі як „екс-рай" а власне ці проміні вбивають клітини рака і тому медицина цінить рад дуже високо.

Та ще одна цікава річ стається, коли атом раду експльодує, а це те, що з кождого атома раду повстає один атом олова. Отсе власне є помічний факт для вчених, щоби вони могли означити вік якоїсь правдивої доби нашої землі.

Ми вже згадували про формування нової верстви землі, або верстви каміння. Згадували ми і те, що в склад каміння дістаються малі сотворіння, кости, листя, або цілі дерева, які були на землі в той час, як формувався камінь. Щоби читач зрозумів, чому це первісне життя знаходиться глибоко в землі, то треба знати, що в ріжних віках історії нашої землі формувалися все нові верстви землі, або каміння, зверху, придавлюючи перші верстви. Води наносять землі, піску, дерева та намулу, а з них знову творяться нова верстви землі. І там, де колись була цвитуча земля, там тепер дно моря. Де тепер дно моря, за міліонів літ там буде цвитуча земля. Води поволі пересувають все на нове місце. На Сибірі був колись тропічний край, де росли кокосові пальми, де цвили орхідеї, а у води плавали кольорові риби. У тропічних лісах Сибіру жили звірі з теплого підсоння, подібні наших слонів. Це мусіло так бути, бо інакше вчені не могли би знаходити на Сибірі в певних верствах землі добре заховані тропічні звірі.

Саме нутро нашої землі є вічно активне, як це видно із землетрясення. Наука ще не має повного пояснення, в який спосіб і з якою силою таке землетрясення відбувається. Знаємо певно, що при вибуху вулканів виливається горяча лява та кипяча вода. Це є власне доказ, що в нутрі нашої землі є висока температура, яка розтоплює камінь і ріжні мінерали, та все мішає разом. У цей спосіб до нової верстви каміння дістанеться камінь, який містить у собі рад або інші радіоактивні елементи. Як лише створився радіоактивний мінерал, починається в нім процес експльозій атомів. Цей процес продовжується в постійнім темпі, аж поки не знищить сам себе. Кождої секунди, через біліони літ, певна скількість атомів експльодує, а певна скількість атомів олова витворюється. Отож учені читають отсі накручені годинники, аналізуючи вперед скількість осталих радіоактивних матеріялів у мінералі, і скількість витвореного олова.

(Кінець буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРІДЖПОРТ, КОНН.

З ювилею на боєву акцію.

Дня 15-го липня наші чесні громадяни Григорій і Євдокія Пилипчук обходили двадцятьпятилітні роковини свого щасливого подружа. Їх братова, Анна Чернявська, і пані Наталка Шміґельська спросили гостей і приятелів до Савт Норфолк, Конн, щоби ювилятам зробити несподіванку. Підчас забави, котрою проводив гр. Семен Шміґельський, присутні зложили побажання ювилятам прожити многі літа, а потім забрали слово брат ювилята гром. Д. Чернявський, а далі громадяни Л. Бих і М. Галькевич згадували за ті соломяні стріхи, де родилися і звідки виїхали. А разом з тим пригадали обовязок оборони тих рідних стріх. На дальшу боротьбу за визволення тих стріх і за свою державу, на революційну боротьбу зложили слідуючі: Г. Пилипчук $2; по $1: Л. Бих, Д. Чернявський, Анна Чернявська, С. Шміґельський, М. Галькевич, С. Даценко; по 50 ц.: Я. Велиток; Е. Тимчук 40 ц.; М. Сендзік 30 ц.; по 25 ц.: М. Гудзік, Г. Бойко, Г. Байло. Решта дрібними. Зібрано $10.05, які висланo до ОДВУ.

Гість.

ВІДОЗВА.

Дорогі Земляки! Базариницькі Родимці!

Не від нині мріємо ми, Українці в Базаринцях, про власну хату, Народний Дім в Базаринцях. І та гадка також і для Вас не є чужою. Доказом того є ті щедрі жертви неодного з Вас на ту ціль. Ні один гріш з дотеперішних зборів не пропав, однак досі зібрана сума не вистарчає на збудування Народнього Дому.

Теперішні часи дуже важкі. Господарська скрута немов важка змора налягла на наше село. Всюди загальний брак гроша так, що дійсно треба великої відваги братися до будови Народнього Дому в теперішнім часі.

Однак та сама скрута змушує навіть нас до цього: не маємо де зійтися, щоб спільно порадитись, як боротися з лихоліттям, нема салі на збори і віча, на поміщення культурно-освітних товариств і кооперативи. Громадської праці не дасться поширити без власної хати. Нема вже тепер школи в Базаринцях. Длятого конечним є ту молодь згуртувати, дати їй українську книжку в руки та навчити її любови до свого народу і славної української бувальщини. А це може статися тільки у власнім домі!

З тих причин задумують Базаринці забратись до будови Народнього Дому. Однак наші сили заслабі. Длятого підписаний Комітет будови Народнього Дому в Базаринцях звертається отсим до Вас, Дорогі Земляки, з горячим проханням! поможіть нам в задуманім ділі.

Добре знаємо, що теперішна криза і Вас не минає. Неодин з Вас ходить без праці, але з другої сторони також знаємо про Вашу щиру любов до Рідної Землі, до Батьківщини, тому осміляємося просити Вас про лепту на будову дому. Спільними силами здвигнім народню твердиню в Базаринцях!

Ми є певні, що будемо радіти, коли одержите знимку рідного села з величавим Народним Домом. Також знаємо, що більшість Вас мріє про поворот на Рідну Землю, і яким гордим буде почуватися той, коли по повороті до Базаринець зайде до власної спільної хати. Імена і назвиська жертводавців будуть списані золотими буквами не тільки в книжках читальні „Просвіти" в Базаринцях, але також в серцях всіх щирих українських громадян Базаринець та їх потомків.

Залучаємо Вам збіркову листу та просимо по переведенню збірки як зібрану суму так і отсю збіркову листу приcлати на адресу читальні „Просвіти" в Базаринцях.

Базаринці, 10 червня 1934.

Аксентій Валько,
Василь Яремчук,
Іван Демчук.

ПОПИРАЙМО СВОЮ ПРЕСУ!

Ґазету можна попирати в ріжні способи.

Попирає ґазету передовсім той, хто пренумерує ґазету, хто платить передплату.

Попирає далі ґазету той, хто дає до ґазети оголошення. Такий теж причиняється до поправлення ґазети, до зроблення її кращою, богатшою і цікавішою.

Попирає накінець ґазету той, хто попирає тих, що оголошуються в ґазеті.

Читачі української ґазети попирають українську ґазету, як при закупні всякого товару купують передовсім у тих, що оголошують свої товари в українській ґазеті.

Добрий прихильник „Свободи" при закупні товару піддержує того, хто своїми оголошеннями піддержує ґазету матеріяльно й у цей спосіб посередньо причиняється до розвою ґазети. Добрий прихильник „Свободи" є приятелем кождого „адвертайзера" в „Свободі", бо кождий „адвертайзер" у „Свободі" є добрим приятелем читача „Свободи".

ПОПИРАЙТЕ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ СВОЇ ТОВАРИ В „СВОБОДІ".

Адміністрація „Свободи".

З НОВИХ ВИДАНЬ.

Ярослав Вільшенко: „МАНДРІВКИ МИШКИ-ГРИЗИКНИЖКИ ПО ЛЬВОВІ". — Диточа Бібліотека. Книжечка 155. Накладом Видавництва „Світ Дитини". Львів, 1934. Стр. 128. Ц. 1.50 зл.

Сучасна педагогія ставляє нинішню школу, виховника й учителя перед новими завданнями. Школа й виховник не повинні, як це було колись, перевантажувати молодь зайвим балястом самих тільки формальних знань, але підготовляти її до реального творчого життя. Треба розвивати в молоді рівно та пляномірно її інтелект, характер і волю та розбуджувати в неї суспільні інстинкти. Свої виховні функції повинен виховник спирати на житті та повертати вихованка з його вчинками й емоціями лицем до правдивого суспільного життя. Виховання треба від ранньої молодости, як каже сучасний педагогічний клич, „успільнювати, розвиваючи у нього дотільними виховними засобами розуміння національних і громадянських обовязків. Бо тільки той, хто засвоїв собі свідомість національних і громадянських обовязків, може стати нині повновартною людиною.

Між виховними засобами, що допомагають реалізувати новочасний педагогічний клич успільнення молоді, вибивається на чолове місце лектура. Добра книжка, припоровлена до віку дитини, її інтелектуального розвитку та дійсних потреб життя, має вести молодь у круг духових інтересів рідного народу, економічних і політичних його змагань. Сучасне треба звязувати з минулим і на тих основах привчати юнака працювати для майбутнього.

Можна з вдоволенням ствердити, що безпретенсійна книжечка Ярослава Вільшенка визначається гарними прикметами доброї виховної лектури. Вона призначена для молоді III-го і IV-го щабля розвитку (10—14 літ життя). Це симпатична монографійка міста Львова в описових і поетичних образах. Вона дає гарну й живу ілюстрацію не тільки національного дорібку українського населення самого Львова, але й сучасних спільних змагань нашого народу в нашій вужчій Батьківщині. Автор дуже вміло повязав історичне минуле нашого Львова з його нинішним економічним і культурним дорібком, познайомив читача з усіми українськими національними центральними установами, національними нашими історичними памятками та навязав нитку сердечної симпатії в молоді з минулим і сучасним українського народу.

По перечитанні цілої книжки вироблять собі молодий читач ясний погляд на правду будня: що добро, сила і щастя народу може вирости тільки з доцільних творчих змагань цілої національної спільноти; що в тій спільноті кожна одиниця на своєму місці мусить станути свідомо й чесно до свого обовязку.

Ціле своє оповідання переповів автор устами геройки Мишки-Гризикнижки. Дуже це розумно й педагогічно. Діти люблять звіряток: мишок, котиків, песиків, зайчиків, лисичок. Вірять їх розумові й почуванням; хвалять або ганять їх учинки. Радо засвоюють їх науку, досвід, мудрість життя. Отже все, що розповіла їм із своїх переживань мишка-гризикнижка, вони приймають за бездискусійну правду. Книжечку оживляють, як звичайно всі видання „Світа Дитини", гарні ілюстрації.

Виховну вартість книжки підносить ще легка й у деяких місцях стилева сатира на суспільне життя. От хочаб зразок сатири на сучасного українського письменника в особі співробітника „Світа Дитини".

. . . .

. . . .

Скупо він бере за труди,
То й харчів теж має мало.

Скоринки я з хліба гризла
Й попивала чистим чаєм —
Більш нічого в таких не-
[лизнеш,

Чай у них вже став звичаєм.
Чай снідають, чай вечеря,
На обід кудись він ходить..."

Книжечка варт того, щоб її масово перечитувала наша молодь та старші молоді.

І. Михайлович.

Прокуратор (у розгарі бесіди): Цим разом ви сонце, лише темна ніч винесла правду на денне світло...

Суддя: Обвинувачений, чому ви вкрали біля, а лишили касетку з золотими річами?

Обвинувачений: Ах, пане судде, бодай ви не допікайте мені за це, моя жінка вже досить насварилася мене за це!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукується МАРІЇ ДРОЗД з родини Войців, яка має тепер около 45 літ. Вона виїхала з Карнеґі, Па., в 1915 році з малим синком Іваном. Муж Николай Дрозд, або Друс, Михайло або Николай, помер 14 січня 1933 р. Другий син Николай Дрозд тепер перебуває в Карнеґі. Хто би про неї знав, або вона сама, нехай зголоситься, в справі полагодження маєтности по помершім Николаю Дрозд до: **POTTER TITLE and TRUST COMPANY, Fourth Ave. and Grant St., Pittsburgh, Pa.** 180-3

ФАРМА В НЮ ДЖЕРЗИ.

На продаж 126 акрів, 100 акрів орної землі, решта ліс. 2 великі сади, річка плине через фарму. Дім 12 кімнат, велика стайня, стодола і інші будинки. Всі будинки в добрім стані. Фарма при добрій дорозі, близько міста, церкви, школи і штор. Ціна $4,200. Готівки після умови. Голоситися до: **JOSEPH ZYBUL, R. D. 2, Belvidere, N. J.**

НА ПРОДАЖ! В Галичині (Польща), повіт Сокаль, село Цеблів, господарство рільне, 13-моргове (в тім 1¼ морга сіножати) земля пшенично-бурачана I кляси разом з новими господарськими будинками (хата деревляна 4 покої, умебльовані, 1 спіжарка, стайні муровані, в стайні електрика), усе білим крите, стодоля і возівня з суима знарядами господарськими, сад, 2 коней, 2 корови, 10 овець, 40 штук дробу. Податки заплачені, жадного гіпотечного довгу нема. Ціна продажі $6,000 (шість тисяч доларів). Зараз до обняття. Зголошення слати на адресу: **Miss KARPIUK JEWKA, 21 Division St., Derby, Conn.** 179-80

ДО ВИНАЙМУ або заміняю за дім в Нюарку, куряча фарма, газолінова стація, дім 10 кімнат, зі всіма улішненями. Фарма 16 миль від Нюарку. Голоситися під ч.: **16½ FERRY ST.,** або **634 — 15th AVE., NEWARK, N. J.** 178-80

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 9. ЛИПНЯ. — СЕРБИ БУЛИ ГОЛОВНИМИ ЗМОВНИКАМИ. (10)

Тимчасом дохоДження в справі вбивства архикнязя Франца Фердинанда провадилося далі й викривало все нові факти. Ставало все більше ясним, що головними змовниками й організаторами вбивства були Серби, й то такі, що займали відповідальне становище в уряді. Факти привели слідчих до переконання, що це вбивство організував не хто інший, а начальник розвідки сербського генерального штабу, полковник Драгутін Дімітрієвич.

Ще в лютому 1914 року викрито, що він мав переговори з болгарськими революціонерами про вбивство болгарського царя Фердинанда. Лише незначний випадок перешкодив тому вбивству. Таксамо вже підчас війни, він організував убивство грецького короля Константина. Це все було одним загальним пляном до поширення впливів Сербії, а також до збільшення її території на рахунок своїх сусідів. Отаку ролю грав тоді Дімітрієвич.

Хоч імени Дімітрієвича ще офіційно не називано, то вже стало було відомо, що він з державних фондів дав гроші на організацію вбивства Франца Фердинанда, на купно зброї для вбивників. Один з ближчих помічників Дімітрієвича навчав Пріпціпа та Ґабріловича стріляти з револьверів. Такі вправи роблено майже отверто в одному з парків у Білгороді. Це все стало відоме слідчій комісії, тож австрійський уряд мусів на це звернути увагу.

Зорганізоване ним убивство в Сараєві дало йому надію на успіх своєї акції. Він уже почав мріяти про „провід" у Сербії й почав снувати пляни нового вбивства. Біографи вважають його розумною, відважною й дуже честилюбною людиною. Отся любов до почестей привела його до рішення організувати підчас війни вбивство наслідника сербського престолу, Александра. Цей намір Дімітрієвича викрито і за те його розстріляно в червні 1917 року.